

ATASSUT INATSIARTUNI

ATASSUT

UKA 2013/106-1

Gerhardt Petersen

10.10.13

UKA13-imit atuutilersumik uranimik aamma aatsitassanik qinngornilinnik piiasarnermik attueqqusinngilluinnarnerup atorunnaarsinnissaannik Inatsisartut akuersissuteqarnissaannik Inatsisartut aalajangiussinissaannut siunnersuut.

(Inuussutissarsiornermut Aatsitassaqaqarnermullu Naalakkersuisoq)

ATASSUT-mit sukumiisumik oqaloqatigiissutigereerlugu innersuussutigalugulu Inatsisartunut sassarnitsinni uranimik aatsitassanillu qinngornilinnik attueqqusinngilluinnarnerup peerneqarnissaa pingaartillugu anguniassallugu suaarutiginnereernerput minnerunngitsumillu Naalakkersuisooqatigiinnermi isumaqatigiissummi sulissutigineqarnissaa isumaqatigiissutigereerlugu Naalakkersuisut matumani siunnersuutaat tapersersorlugu matumuuna oqaaseqarfigissavarput.

Inuiaqatigiittut ineriartornitsinni inuussutissarsiornikkut, suliffissaqartitsiniarnikkut, aningaasarsiornikkut, naalagaaffimmit tapiissutinik isumalluuteqarunnaarnissatsinnik sulissutiginninnitsinnut minnerunngitsumillu inuiaqatigiit ullumikkut siunissamilu sutigut tamatigut immitsinnut napatissinnaanissatsinnut nunatta pisuussutai uumassusillit uumaatsullu isumatuumik inuiaqatigiinnullu iluaqutaanerpaamik atorneqarnissaat qulakkearniarlugu ATASSUT-mit sulivugut.

Aap, uran naaggaarlugu suaarutiginnittunut tapersersuisimavugut peqataasimallutalu, ATASSUT-milli ilisimaaralugu teknikkikkut ineriartorneq ilutigalugu uranimik aatsitassanillu qinngornilinnik allanik isumannaallisaaneq sillimaniarnerlu annerpaaq tunngavigalugit qalluinissamut periarfissat pitsaalluinnartunngorsimasut manngertitaarnissamut pissutissaqanngilavut.

ATASSUT INATSIARTUNI

Inuiaqatigiinni oqallinnerit annertuut ingerlanneqartuarsinnarput aammalu misissuisitsinerit nalunaarusiallu sukumiisut arlalippassuit pigilereerlutigit alloriaqqinnissatsinnut piffissanngortoq ATASSUT-mit isumaqarluinnarpugut.

Namminersorneq pillugu inatsit tamatta iluareqisatsinnik naqissusiivoq aatsitassat nunatsinniittut nunattalu imartaaniittut imartattalu naqqaniittut inuiaqatigiit kalaallit nammineq pigigigit naqissuserneqarpoq, tamatumalu malitsigisaanik pisuussutivut qanoq atorneqassanersut aperisaqaaqqaarata nammineq aalajangersaasinnaavugut.

Ullumikkut aalajangerniagarput imaannaanngilaq, qularnanngitsumik iluaqutaasinnaasut ajoqutaasinnaasullu tamatta nalilersoqqissaarniarsimassavagut, allat aarleripput ajoqutissaasinnaasut iluaqutaasinnaasunit annertunerusoralugit, uagut ATASSUT-mi nangaassutaasinnaasut uniffigiinnarnagit ingerlaqqinnissamik kissaateqarpugut.

Aatsitassarsiornermut nalinginnaasumut atatillugu aatsitassat uranitallit ilanngullugit qallorneqartut saniatigut isertitsissutigineqarsinnaalernissaannik oqallinneq aallartimmalli qummut killiliunneqarsinnaasumik ujartuineq ATASSUT-mit peqataaffigaarput, ilaatigut EU-mi killissarititaasoq tunngavigalugu ammaassisoqarsinnaaneranik taakkartuisoqartarpoq, EU-mimi killissarititaasoq USA-kkunnut sanilliullugu sukanganerummat orniginarnerutinneqartarluni.

Ullumikkulli killiffitsinni inatsisitigut sinaakkutassat ullumikkut siunissamilu uranitallit piiarneqarsinnaanissaat aammalu immaqa kingusinnerusukkut uranip tunisassiatut piiarneqarsinnaanissaanut ammaassinermik kinguneqartussaapput.

ATASSUT-mit nangaanata inatsisitigut sinaakkusiornissaq taanna peqataaffigissavarput, taamaattorli aamma pingaartilluinnarparput inuiaqatigiinni innuttaasut pineqartumut ilisimasaat annerpaatissallugit pisortat pisussaaffeqassasut.

Uranimik aatsitassanillu qinngornilinnik allanik piiaanermik attueqqusinngilluinnarnermik atorunnaarsitsisoqarneranut atatillugu aammalu kingusinnerusukkut uranip nammineq

ATASSUT INATSIARTUNI

piiarnearlunilu avammut nioqqutigisinnalernissaanut atatillugu nalunaarusiami nutaarluinnarmi saqqummeqqammertumi kaammattuutit malinneqarnissaat pingaaruteqarmat ATASSUT-mit maannangaq Naalakkersuisunut kaammattuutigissavarput ilaatigut makku sulissutigeqqullugit:

- Nunani tamalaani isumaqatigiissutit attuumassuteqartut Kalaallit Nunaannut maannakkut atuutinngitsut arlaqartut qulaaqqissaassallugit atuutsinneqalernissaallu isumannaassallugu.
- Uran-ip avammut tunisassiarineqarsinnaaneranut atatillugu Danskit Kunngip peqqussutaasigut inatsisit atuutsitaat nunatsinnut atuutinngitsut atuutsinneqalernissaat sulissutigissallugu.
- Nunani tamalaani Atomip nukinganut suliniaqatigiiffiup (IAEA) safeguards-imut periaasianik (Comprehensive Safeguards Agreements and Additional Protocol) Nunatta naammassinnissinnaanissaa qulakkeerniarlugu inatsisitigut allatigullu maleruagassiuinissaq isumannaarniassallugu.
- Allaffissornikkut aqutsinermi periaatsinik pilersitsinissaq, tassani aamma innuttaasut ilisimasaasa annerpaatinneqarnissaannik qulakkeerinninniarluni sullissinissaq isumannaassallugu.
- Avammut annissuinnermut nakkutiginneriaatsimik Kalaallit Nunaanniit uranimik avammut annissuinnermut atuussinnaasumik pilersitsinissaq pillugit naliliinissaq tamannalu tunngavigalugu pilersitsinissaq isumannaassallugu.
- Uran plutoniumminngorlugu sakkussiatut ulorianarlunnartutut atorneqarsinnaammat nunatsinni uranip saniatigooralugu isertitsissutigineqarsinnaalernissaanut aammalu immaqa kingusinnerusukkut nunarput uranimik avammut tunisassiortutut inississappat nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasutigut Danmark suleqatigiinnissamik isumaqatigiissummik pilersitseqatiginissaa sulissutigineqassasoq.

ATASSUT-mit qularutiginngilarput attueqqusinngilluinnarnerup atorunnaarsinneqarnissaata malitsigisaanik inatsisitigut, malittarisassatigut, nunat tamalaat isumaqatigiissutaasigut naleqqussaaneq peqqissaarlunnartumik suliarineqassasoq.

ATASSUT INATSIARTUNI

1988-mi Aatsitassat pillugit Siunnersuisooqatigiit Inatsisartut Folketing-ilu avaqqullugit tunngaviusumik aalajangerput uranimik misissuinissamut pīaanissamullu akuersissuteqartoqassanngilluinnartoq.

Tassa ukiut 25-it matuma siorna nunat pineqartut naalakkersuinikkut qullersai aammalumi nunat pineqartut innuttai qulaatiinnarlugit aalajangertoqarsimavoq, immaqami oqartoqarsinnaavoq taamanikkut teknologip ineriartornerani killiffia eqqarsaatigalugu avaqqussigaluarluni aalajangerneq silatusaarnerusimassasoq, taamaattorli tunngaviusumik aalajangersimaneq taanna ullumikkut attatiinnassallugu ATASSUT-mit pissutissaqarsorinngilarput.

2010-mi Inuit Ataqtigiit Naalakkersuisooqatigiinni siuttoralugit Greenland Minerals And Energy A/S-ip misissueqqaarnissamik pisinnaatitaaffia sivitsorneqarpoq, tassa suliffeqarfiup taassuma 2005-mili misissueqqaarnernik ingerlataqarnera 31. december 2014-ip tungaanut sivitsorneqarpoq.

Inuit Ataqtigiit attueqqusinngilluinnarnerup atorunnaarsinneqarnissaanut akerliusut GME-mullu akuersissummik tunniussisimasut aperisariaqarpavut suliffeqarfik ukiuni taamannani misissueqqaarnernut aningaasartorterialugu nunatsinnit anisinneqarnissaa siunertarisimaneraat? Taamatut pissuseqarneq nunatta aningaasaliiffigiumaneqarneranut siuarsaataasussaava?

ATASSUT-mit taamak aperisariaqarpugut naalakkersuinikkut pīsuusarluni nunarput aquneqassanngitsoq qulakkeeruskatsigu, soorunami misissueqqaarnissamik akuersissummik peqartut naatsorsuutigissavaat misissueqqaarnertik isumalluarnartumik tikkuussippat pīaanissaq siunnerfigalugu pilersaarusiorsinnaassallutik.

Nunarsuarmioqatigiit, pingaartumik nunat Kalaallit Nunatta suleqatigisaasa suleqatigiumasaasalu akornanni Uran pillugu inatsisitigut qulakkiikkanik sillimaniarnermullu tunngasutigut pīmasaqaatinik sakkortoorujussuarnik tunngavilimmik uran pillugu naalakkersuinikkut aqutsipput, ATASSUT-millu aarlerissuteqanngilugit attueqqusinngilluinnarnerup peerneqarnissaanut nunat suleqatigisassagut aammalu nunarsuarmioqatigiit akornanni isumaqatigiissutut isumannaatsut nakkutigineqarluinnartullu tunngavigalugit ammaassisoqartussaammat.

ATASSUT INATSISARTUNI

Aamma eqqaamaneqartariaqarpoq Narsap eqqaani Kuannersuarmi aatsitassat qaqutigootut tassatuaanngimmata nunatta taakkunannga pisuussuteqarfii, sinerissami sumiiffinni allani nassaarnerit annertuut isumalluarnartullu tusarliunneqartarput, soorlu Maniitsup eqqaani peqarfimmik annertuumik nassaartoqarsimasoq siusinnerusukkut tamanut tusarliunneqarnikuuvoq.

Nangaassutit nangaasaarinerillu inuiaqatigiittut siuariartornissatsinnut aqqutissiuusseqataanngivissut ATASSUT-mit peqataaffiginiangilagut, taamaammat naggataatigut attueqqusinngilluinnarnerup atorunnaarsinneqarnissaanik siunnersuut ATASSUT-mit apeqqusiinertaqanngitsumik tapersensoratsigu kingumut erseqqissaatigissavarput, inassutigissavarpullu siunnersuut taamatut iluseqarluni akuersissutigineqassasoq.